

C. D. FORTUNESCU, PERSONALITATE MARCANTĂ A VIEȚII CULTURALE DIN OLTENIA

(scurtă prezentare)

Cercet. șt. III, dr. Ileana Cioarec
Institutul de Cercetări Socio-Umane
„C.S. Nicolăescu-Plopșor”,
Craiova, al Academiei Române

Cercet. șt. III, dr. Laura-Antoaneta Sava
Institutul de Cercetări Socio-Umane
„C.S. Nicolăescu-Plopșor”,
Craiova, al Academiei Române

C. D. Fortunescu s-a născut la 28 octombrie 1874, la Craiova, fiind „fiu din flori” al Anicăi Gheorghe Dobrescu, în vârstă de 28 de ani, servitoare, domiciliată în Craiova, strada Bucovăț, nr. 283, mahalaua Dorobănția. Nu este cunoscut momentul în care a fost adoptat de familia Fortunescu. Adopția a avut loc înainte de anul 1879, de vreme ce la această dată părinții săi adoptivi, Dimitrie S. Fortunescu, domiciliat în mahalaua Sf. Ilie Nou, și Johanna-Josefina, menționează că înainte de oficializarea căsătoriei au avut trei copii. Printre aceștia se număra și Nicolae Anica Gheorghe Dobrescu. În certificatul de naștere este înregistrat cu numele de Nicolae. Mai târziu, după 1881, a primit și numele de Constantin pentru a nu fi confundat cu fratele său Nicolae (ANSJ Dolj, Colecția Registrelor de Stare Civilă Craiova, Registrul pentru născuți pe anul 1874, dosar 3, f. 81 v.).

Acest paralelism al numelor a fost folosit și speculat în mod scandalos pe tot parcursul vieții lui C. D. Fortunescu, prin numeroase articole în presa vremii. Astfel, organul independent de presă „Depeșa” a declanșat un act înverșunat împotriva lui C. D. Fortunescu. La sfârșitul anului 1935, reprezentanții ai acestui ziar, au adresat o petiție Parchetului Dolj cerând să verifice substituirea de nume a lui C. D. Fortunescu. În perioada 1 ianuarie 1936 - 15 mai 1937, profesorul craiovean a trebuit să se confrunte cu un proces răscolitor. A fost acuzat de substituire de nume, fals în acte publice și drepturi câștigate ilicit pe baza actelor de stare civilă (Ioan Anastasia, *C. D. Fortunescu – un spirit polivalent. Studiu monografic*, Craiova, Editura Aius, 2007, pp. 15-18).

C. D. Fortunescu și-a început în anul 1881, studiile la Școala primară de băieți nr. 2 Regele Ioanițiu. Cursurile gimnaziale și liceale le-a urmat la Liceul Carol I din Craiova, în perioada 1885-1893. În anul 1893, s-a înscris la Facultatea de Litere și Științe a Universității din București pe care a absolvit-o, așa cum rezultă din diploma de bacalaureat nr. 3793, în anul 1897. Și-a redactat lucrarea de licență intitulată *Originile și începuturile tragediei eline* sub îndrumarea cunoscutului istoric și teolog român, viitorul membru al Academiei Române, Constantin Erbiceanu (ANSJ Dolj, Fond Fortunescu D. Constantin, Pachet I, dosare 3/1901, 4/1904). În anul 1908, în timp ce ministru al învățământului era Spiru Haret, C. D. Fortunescu a fost trimis bursier la Paris pentru a se specializa în limba și literatura franceză. A rămas în capitala Franței timp de opt luni.

După absolvirea cursurilor Universității din București, C. D. Fortunescu a fost numit, în toamna anului 1897, profesor „cu titlul provizoriu” de limbră franceză la Colegiul Național Carol I din Craiova. Opt ani mai târziu, prin Decretul regal nr. 4081 din 10 decembrie, avea să

primească titlul de profesor „definitiv” pentru disciplinele limba română (principal) și limba franceză (secundar). A predat la această prestigioasă instituție de învățământ până în anul 1937, când a fost nevoit să se pensioneze. În perioada în care și-a desfășurat activitatea didactică la această instituție școlară a pus un accent deosebit pe crearea unei culturi generale solide pentru elevii pe care îi pregătea. În acest sens, el a organizat numeroase spectacole, concerte și cercuri de limbi străine. Periodic, sub bagheta sa, se desfășurau o serie de conferințe la care erau invitați să susțină comunicări nume mari ale vieții culturale oltene.

O atenție deosebită a pus C. D. Fortunescu și pe editarea de manuale școlare. În anul 1903 a publicat *Manualul de limbă franceză pentru clasa a IV-a secundară*. În anii următori avea să editeze manualele și pentru clasele a II-a și a III-a secundare, clasa a IV-a a școlilor superioare normale și profesionale, clasa a V-a de liceu.

C. D. Fortunescu, în perioada cât a activat ca profesor, a încercat să atragă atenția autorităților române, atât prin studiile pe care le-a publicat în numeroase reviste din țară cât și prin prelegerile pe care le-a susținut în cadrul conferințelor organizate în diverse regiuni ale țării, asupra problemelor cu care se confrunta învățământul. În studiile din reviste precum „Școala Basarabiei”, „Cele trei Crișuri”, „Anuarul Societății școlare Gr. Alecsandrescu”, „Gazeta școlară”, „Lumea universitară” C. D. Fortunescu aducea în discuție problemele de metodică și de organizare cu care se confruntau cadrele didactice.

C. D. Fortunescu a acționat și pentru înființarea unor reviste de cultură în orașul Craiova. În anul 1919, ajutat de numeroși învățători craioveni, C. D. Fortunescu a înființat revista „Gazeta școlii”. Aceasta a apărut până în anul 1946. În anul următor, în orașul de pe Jiu, grație eforturilor depuse de C. D. Fortunescu, a apărut o nouă revistă „Lumina satelor” ce avea deviza „Prin lumină la cultură” și „Prin adevăr la dreptate”. Din păcate, revista a avut o existență scurtă, în aprilie 1920, încetându-și apariția. În anul 1922, Fortunescu a fondat la Craiova, împreună cu Ion B. Georgescu, C. Gerota, Ion Dongorozi și Elena Farago, revista literară „Năzuința”. De-a lungul timpului, la aceasta au colaborat Simion Mehedinți, Ion Barbu, Camil Petrescu (Ioan Anastasia, *op. cit.*, pp. 24-45).

La 6 martie 1931, datorită eforturilor susținute ale lui C. D. Fortunescu și Constantin Moisil, s-a înființat la Craiova Direcția regională a Arhivelor Statului (ANSJ Dolj, Fond Fortunescu D. Constantin, Pachet III, dosar 670/1931, f. 1; dosar 669/1931, f. 1). În martie 1923, C. D. Fortunescu a publicat în „Arhivele Olteniei” un expozeu intitulat *A 5-a universitate la Craiova* (ANSJ Dolj, Fond Fortunescu D. Constantin, Pachet II, dosar 1/1925, f. 1).

În mai 1928, la întâlnirea promoției 1885-1889 a Liceului Carol I, C. D. Fortunescu a reiterat din nou chestiunea înființării unei Universități la Craiova. Aceeași idee a stat și pe ordinea de zi a semicentenarului aceluiași liceu. La 26 noiembrie 1928, împreună cu Charles laugier și Dem. D. Stoenescu, C. D. Fortunescu a redactat o petiție adresată lui Constantin Angelescu, ministrul Instrucțiunii Publice, solicitând înființarea unui învățământ de grad superior la Craiova. În februarie anul următor a organizat o adunare a oamenilor de cultură și de știință din Oltenia în care s-a dezbătut înființarea unei universități la Craiova. În martie același an, C. D. Fortunescu a pledat pentru crearea universității și în fața consiliului de Miniștri, Adunării Deputaților, Senatului și Ministrului Instrucțiunii Publice. Și după ieșirea sa la pensie, C. D. Fortunescu a continuat să militeze pentru universitatea craioveană. În 1943, a participat, alături de medicul Mihai Cănciulescu și pr. Constantin Brânzeiu, la întrunirile publice ținute în cele cinci capitale ale județelor Olteniei cu scopul revendicării publice a unui început de învățământ superior pentru această parte a țării.

O realizare de seamă a lui C. D. Fortunescu rămâne înființarea, alături de alți oameni de cultură craioveni, în ianuarie 1915 a filialei Craiova a Societății „Prietenii Științei”. La 29 ianuarie 1915, în cancelaria Liceului Carol I a fost ales Comitetul director al secțiunii locale a Societății „Prietenii Științei”. Acesta era format din general dr. Ion Vercescu-președinte de onoare, dr. Charles Laugier-președinte activ, ing. Constantin Moiescu și dr. Voiculescu-vicepreședinți, C. D. Fortunescu și Nicolae Popescu-secretari. Activitatea filialei Craiova a debutat la 8 februarie același an prin deshiderea seriei de conferințe și prelegeri săptămânale susținute de personalități ale vieții științifice și culturale românești. Conferințele se desfășurau duminica, între orele 11-12, în amfiteatrul Liceului Carol I din Craiova. În iulie 1916, odată cu intrarea României în primul război mondial, filiala și-a întrerupt activitatea. Și-a reluat-o la 22 ianuarie 1919, când a fost adoptat un nou statut și a fost ales un nou comitet director. De această dată, C. D. Fortunescu avea să îndeplinească funcția de vicepreședinte alături de Marius Metzulescu. La conducerea filialei a rămas tot doctorul Charles Laugier. În anul 1934, C. D. Fortunescu a devenit directorul filialei Societății „Prietenii Științei”. C. D. Fortunescu a susținut și el numeroase conferințe în cadrul filialei. Dintre acestea menționăm: *Arta și războiul* (8 martie 1915), *Viața și opera pictorului Nicolae Grigorescu* (4 noiembrie 1915) (Ioan Anastasia, *op. cit.*, pp. 40-45).

Cea mai importantă realizare a oamenilor de cultură craioveni care își desfășurau activitatea în cadrul filialei Craiova a Societății „Prietenii Științei” o reprezintă înființarea, în ianuarie 1922, a revistei „Arhivele Olteniei”, condusă de dr. Charles Laugier. În anul al V-lea al apariției, C. D. Fortunescu a fost delegat cu conducerea revistei. În Comitetul de redacție au fost cooptați noi membrii: C. I. Karadja (Grumăzești-Neamț), C. V. Obedeanu (București), Traian Simu (Lugoj), D. Izvirceanu și R. S. Molin (Oravița), G. Mil-Demetrescu și D. D. Stoenescu (Craiova), M. Roska (Cluj), Lucian Costin (Caransebeș), I. C. Băcilă (București). Abnegația și dăruirea cu care s-a ocupat de revistă l-au determinat pe dr. Charles Laugier să-l numească, la începutul anului 1926, pe C. D. Fortunescu director titular al revistei „Arhivele Olteniei”. A păstrat această funcție până în anul 1946, când revista și-a încetat apariția. Începând cu acest an, în comitetul redacțional au fost cooptați Raul I. Călinescu (Cluj), George Catană (Banat), C. N. Mateescu (Râmnicu Vâlcea), M. Teodorian-Carada (București), Ștefan Șt. Tuțescu (Dolj). Începând cu numărul 3/1926, în coloanele revistei apare o nouă rubrică, Oltenia istorică, unde erau publicate documente istorice și inscripții. În ceea ce-l privește pe C. D. Fortunescu, în afara obligațiilor care îi reveneau ca director adjunct, apoi ca director al revistei, a publicat, de-a lungul a peste două decenii, în Arhivele Olteniei 135 de note critice pe marginea cărților, 1058 de recenzii ale cărților primite la redacție, 142 de prezentări de note de reviste și 35 note variate.

C. D. Fortunescu a primit, de-a lungul carierei sale, numeroase premii și distincții, atât din țară cât și din străinătate. Din partea autorităților române a primit Ordinul „Coroana României” în grad de cavaler (22 iulie 1904), Medalia jubiliară „40 de ani de domnie ai regelui Carol I” (1 ianuarie 1906), Răsplata muncii pentru învățământ, clasa a II-a (15 septembrie 1907), Ordinul „Răsplata muncii pentru 25 de ani în serviciul Statului” (23 februarie 1932), Răsplata muncii pentru învățământ clasa I (15 iunie 1932). C. D. Fortunescu a fost răsplătit și de Academia franceză, fiind declarat, la 23 februarie 1928, ofițer al acestei Academii. În septembrie 1925, avea să primească, din partea regelui Serbiei, Ordinul „Sf. Sava” clasa a IV-a.

A încetat din viață la 21 septembrie 1965 la Craiova.